



Notitie

Contactpersoon Dinand Langenkamp

Auteur Peter te Morsche

Datum 12 januari 2010

Kenmerk N002-4665195PMM-cmn-V01-NL

Natuurtoets Kieftendijk 20 te Neede (Bauhuis)

1 Inleiding, kaderstelling en onderzoeksmethode

In opdracht van GIBO Groep heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor het beëindigen van een varkenshouderij en de bijbehorende herontwikkeling van de locatie. De beoogde herinrichting is nader beschreven in hoofdstuk 2.

Bij ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden om te voorkomen dat beschermde waarden worden geschaad.

In deze notitie wordt antwoord gegeven op de vragen:

- Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. *Soortbescherming* wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. *Gebiedsbescherming* wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

Het plangebied ligt aan de Kieftendijk 15 in Neede in de gemeente Berkelland en is kadastraal bekend als Neede sectie C nummers 1615 en 5825. De voorgenomen herinrichting kan een negatief effect op beschermde plant en diersoorten hebben. Toetsing van de Flora- en faunawet is daarvoor noodzakelijk.

Op circa 2,5 km is het Natura 2000-gebied 'Teeselinkven' aanwezig. Het Teeselinkven wordt gekenmerkt door de overgang van gevarieerde venbegroeiingen naar natte heide. Gezien de aard en omvang van de ingreep in het plangebied worden negatieve effecten op het Natura 2000-gebied gezien de onderlinge afstand met zekerheid niet verwacht. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is daarvoor niet noodzakelijk.

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) grenst direct aan de oostzijde van het plangebied. Omdat in het plan nadrukkelijk gewerkt wordt aan versterking en uitbreiding van de huidige EHS worden negatieve effecten op de EHS niet verwacht. Direct grenzend aan de EHS worden schraal grasland en diverse poelen aangelegd. Het leefgebied van voornamelijk amfibieën wordt hierdoor sterk vergroot. Toetsing aan de EHS is daarom niet noodzakelijk. Samenvattend wordt in deze toetsing enkel de Flora en faunawet getoetst.

Flora- en faunawet

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

Naast de bescherming van soorten uit tabel 1, 2 en 3 kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Voor tabel 1-soorten van de Flora- en faunawet geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen bestendig beheer en onderhoud of gebruik. Deze soorten worden daarvoor in dit rapport niet specifiek benoemd.

Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Een oriënterend veldbezoek op 30 oktober 2009

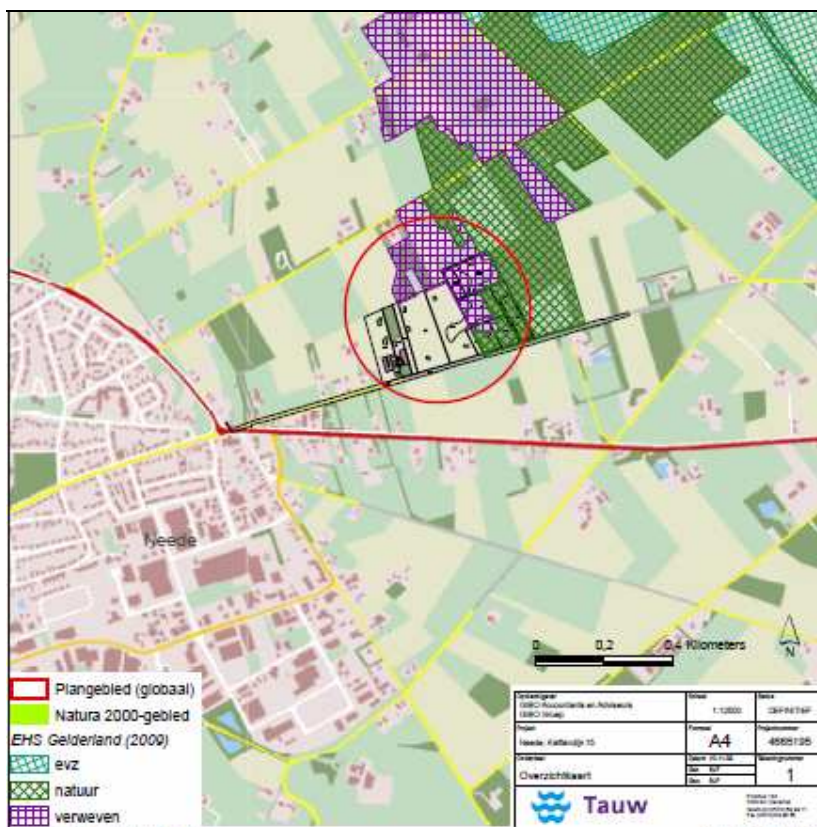
Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden. De beoogde ontwikkeling is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht is opgenomen de literatuurlijst.

2 Locatiegegevens

Het plangebied ligt in de gemeente Berkelland en is kadastraal bekend als Neede C 1615 en C 5825. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van circa 9 ha, waarvan circa 1 ha erfperceel en circa 8 ha overig (recreatiewoningen en nieuwe natuur).

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in de kilometerhokken 240-461 en 240-462. In figuur 2.1 is de regionale ligging weergegeven.



Figuur 2.1 Overzicht plangebied

Het plangebied bestaat een woonhuis met aangrenzend enkele varkensstallen. Rondom de opstallen liggen diverse akkers die voor de teelt van maïs worden gebruikt. Er is veel bos en laanboombegroeiing aanwezig, die hoofdzakelijk uit Zomereik bestaat. Aan de noordzijde van het perceel is aangrenzend een bos aanwezig. Hierin bevindt zich een wagenloods en een vervallen schuurtje. Het bos bestaat uit zomereiken van naar schatting 50 jaar oud en bevindt zich aan het eind van de stakenfase. Verder zijn rondom het plangebied hoofdzakelijk akkers aanwezig voor de teelt van maïs. Buiten het plangebied kenmerkt het gebied zich als kleinschalig agrarisch landschap met veel woningen. Ten oosten bevindt zich een EHS die zich kenmerkt door hoofdzakelijk nat bosgebied.



Figuur 2.2 Foto's ter indicatie van het plangebied

Ontwikkeling en effecten

De herinrichting van de varkenshouderij komt voort uit het kader van de Rood voor Rood regeling. Door deze regeling worden vijf varkensschuren gesloopt. Na de sloop van de varkensschuren worden in het noorden van het plangebied twee vrijstaande woningen gerealiseerd. Daarnaast worden in het oosten van het plangebied vijf recreatiewoningen opgericht met aanvullend de realisatie van nieuwe natuur, waarbij schraal grasland en diverse poelen worden aangelegd. Aan de randen wordt bestaand bos uitgebreid met de aanplant van bosplantsoen.

De werkzaamheden voor de inrichting van het terrein hebben een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Tijdens de toetsing wordt met deze effecten rekening gehouden. De effecten bij deze herinrichting bestaan uit:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verdwijnen rommelhoekjes

Permanente invloeden:

- Verwijderen van akkers
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

3 Toetsing beschermde soorten

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke door de Flora- en faunawet strikt beschermde soorten (tabel 2 of 3) in of in de omgeving van het plangebied voor kunnen komen. Op basis van habitateisen, het veldbezoek en een deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

Flora

Het erfperceel is grotendeels verhard en maakt een verzorgde indruk. Er staan veel bomen, met name zomereiken, aan de voorzijde van de bebouwing. De akkers worden jaarlijks intensief bewerkt. Op genoemde percelen worden vanwege het huidige gebruik geen bijzondere soorten verwacht. In de bospercelen en overige begroeiing rondom de locatie kunnen wel beschermde soorten voorkomen. Door de uitvoering van het voornemen, zoals beschreven in het huidige plan, worden deze beschermde soorten met zekerheid niet aangetast. De ingreep zal daarom geen negatief effect hebben op strikt beschermde plantensoorten.

Zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens kunnen Steenmarter (tabel 2), Eekhoorn (tabel 2) en Das (tabel 3) voorkomen in en rond het plangebied [www.zoogdiervereniging.nl, www.waarneming.nl]. Vaste verblijfplaatsen zijn in het plangebied niet aangetroffen. Het plangebied kan wel functioneren als foerageergebied. De aanwezigheid van andere strikt beschermde soorten wordt uitgesloten, omdat het plangebied niet geschikt is als leefgebied voor deze soorten. Door uitvoering van het voornemen zal het gebied op termijn verbeteren voor deze zoogdieren. Nader onderzoek is derhalve niet nodig.

Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997] kunnen verschillende soorten vleermuizen verwacht worden in of nabij de planlocatie.

In het plangebied is geschikt als foerageergebied en vliegroute's voor vleermuizen. Vliegroutes blijven behouden, maar door de sloop van de varkensstallen gaat mogelijk foerageergebied nabij de stallen verloren. Het aanwezige groen in het plangebied wordt gehandhaafd en op enkele plekken zelf uitgebreid. In de omgeving zijn verder voldoende alternatieve foerageerplaatsen en mogelijkheden voor trekroutes aanwezig. Het leefgebied voor vleermuizen wordt door de sloop van de stallen niet aangetast, negatieve effecten op deze soorten worden niet verwacht.

Op de locatie worden de aanwezige varkensschuren gesloopt. Deze schuren zijn goed geïsoleerd en slecht toegankelijk voor vleermuizen. Verder worden de stallen verwarmd, waardoor er een te hoge temperatuur voor vleermuizen ontstaat. Vaste verblijfplaatsen worden daarom niet verwacht in de stallen. Een ontheffing voor mogelijk aanwezige vleermuizen is daarom niet nodig.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan zijn beschermd tijdens het broedseizoen (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli). Daarnaast is de vaste verblijfplaats (én functionele omgeving) van een klein aantal (roof)vogelsoorten jaarrond beschermd.

Het plangebied is een zeer geschikte locatie voor diverse vogels. De overgang van de bedrijfslocatie, akker naar het bos biedt voedsel, een goede schuilplaats en voldoende broedgelegenheid. Er zijn diverse kleine nesten aangetroffen waarin het afgelopen jaar is gebroed, waaronder nesten van een merel en een houtduif. Er is één nest in de te slopen stal aangetroffen. De overige nesten zijn in het bos en struweel aanwezig. Het bos en het struweel blijven onveranderd. Tijdens het veldbezoek zijn de vogelsoorten Grote bonte specht, Roek, Kauw, Koolmees, Winterkoning, Houtduif, Merel en Fazant waargenomen. Gezien de goede isolatie en afdichting worden in pandig geen vogels verwacht. Vaste verblijfplaatsen van beschermde soorten zijn, op de akker en de te slopen stallen, niet aangetroffen en worden niet verwacht. Op de aansluitende percelen kan niet worden uitgesloten dat er vaste verblijfplaatsen aanwezig zullen zijn. Aangezien er in de aangrenzende percelen geen veranderingen plaatsvindt, zijn ook hier geen nadelige gevolgen, voor de vaste verblijfplaatsen, te verwachten. Aanvullend onderzoek is derhalve niet nodig.

Het slopen van gebouwen en het herinrichten van het landschap is een voor vogels versturende activiteit. Deze werkzaamheden moeten daarom buiten het vogelbroedseizoen plaatsvinden of worden gestart. Door het onaantrekkelijk maken en houden van het plangebied voor het vogelbroedseizoen kan eventuele (nieuw)vestiging van broedende vogels voorkomen worden. Door het tijdig uitvoeren van dergelijke werkzaamheden hoeft het broedseizoen geen vertraging op te leveren voor de werkzaamheden.

Amfibieën

Amfibieën zijn diersoorten die zich ophouden in of nabij oppervlaktewateren, maar kunnen ook in braakliggende terreinen aanwezig zijn. Voor overwintering worden droge klimatologisch stabiele plekken opgezocht. Inheemse Nederlandse amfibieën planten zich voort in het water.

In het plangebied zijn geen voortplantingswater aanwezig. Wel zijn in de aangrenzende EHS diverse poelen aanwezig.

In de nieuwe situatie worden verschillende nieuwe poelen aangelegd. Het leefgebied van de amfibieën wordt hierdoor uitgebreid. Nadelige effecten van de werkzaamheden op strikt beschermde amfibieën worden daarom niet verwacht.

Reptielen

Nog meer dan bij amfibieën geldt voor reptielen dat zij gebonden zijn aan specifieke biotopen als (stuif)zanden, heideterreinen, (broek)bossen en andere. Het plangebied biedt geen geschikte biotoop voor reptielen. Vanuit het aangrenzende EHS zouden in de toekomst enkele soorten reptielen zich kunnen vestigen. De aanwezigheid van reptielen en nadelige effecten worden daarom uitgesloten.

Vissen

In het plangebied is geen geschikt oppervlaktewater aanwezig voor strikt beschermde vissoorten. Effecten van het voornemen op strikt beschermde vissen wordt daarom uitgesloten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Diverse dagvlinders en libellen hebben in de Flora- en faunawet een beschermd status. Hoewel voor beide groepen nooit volledig uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in of nabij het plangebied ophoudt, zal er gezien de afwezigheid van geschikt biotoop en de omvang en het karakter van de ingreep, met zekerheid geen negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders en/of libellen optreden. Naast dagvlinders en libellen zijn ook enkele kevers, weekdieren en een kreeftachtige beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en de directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikte habitat. De aanwezigheid van en effecten op door de Flora- en faunawet beschermde ongewervelden worden dan ook uitgesloten.

4 Conclusies en aanbevelingen

In tabel 4.1 zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 4.1 Aantroffen of verwachte beschermde soorten (FFw tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Flora	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Zoogdieren	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Vleermuizen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Broedvogels, <i>vaste verblijfplaatsen</i>	<i>Geen (aantasting van) vaste verblijfplaatsen</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Broedvogels	Nesten aangetroffen van o.a. Merel en Houtduif	Artikel 11
<i>tijdens broedseizoen</i>		
Reptielen	<i>Geen (aantasting van) tabel 3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Amfibieën	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Vissen	<i>Niet aanwezig</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Dagvlinders	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Libellen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>

*** Toelichting verbodsbepalingen tabel**

Artikel 2: Zorgplicht en zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Toelichting: vogels algemeen

Alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten én de functionele omgeving hiervan zijn beschermd tijdens het broedseizoen (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli). Het kappen of verwijderen van bomen en struiken dient gezien te worden als een voor vogels versturende activiteit en dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen te starten of te worden uitgevoerd. Door het onaantrekkelijk maken (en houden) van het plangebied kan tevens eventuele (nieuw)vestiging van broedende vogels voorkomen worden.

Toelichting: algemene opmerking

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderzoek en de sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van de bebouwing is de kans op nieuw-vestiging van beschermde soorten aanwezig. De resultaten en conclusies van dit onderzoek zijn daarom 'beperkt houdbaar'.

Eindconclusie

Toetsing van de beoogde ingreep aan door de Flora- en faunawet beschermde natuurwaarden laat zien dat er geen soorten of soortgroepen zijn waarvoor een permanent negatief effect verwacht wordt. Nader (veld)onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van de planlocatie door beschermde soorten is daarom niet nodig. Een ontheffing van de Flora- en faunawet is evenmin nodig. De uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling is daarom reëel.

5 Literatuur

[Bergmans, W. en A. Zuiderwijk, 1986]

Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen. Vijfde herpetogeografisch Verslag. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging en Nederlandse Vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde "Lacerta". Uitgave Bibliotheek KNNV nr. 39.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007a]

Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, ISSN 1871-8191. Mei 2006.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]

De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]

Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002]

Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Spikmans, F., A. van Diepenbeek & R. Zollinger, 2006.]

Inhaalslag verspreidingsonderzoek amfibieën en reptielen; overzicht van de resultaten 2004-

[www.natuurloket.nl]

Indicatie van aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten in geselecteerde kilometerhokken. Geraadpleegd augustus 2009.

[www.ravon.nl]

Website van de stichting Ravon, waarop onder meer de verspreiding van amfibieën en reptielen is weergegeven. Geraadpleegd augustus 2009.